

MODEL HRVATSKOGA DUALNOG OBRAZOVANJA

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

SADRŽAJ:

I. UVOD	3
II. KARAKTERISTIKE DUALNOG OBRAZOVANJA	3
III. NAČELA DUALNOG OBRAZOVANJA	4
IV. CILJEVI DUALNOG OBRAZOVANJA	4
V. SUDIONICI I NJIHOVE ULOGE U DUALNOM OBRAZOVANJU	5
VI. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOGA PROCESA	6
VII. FINANCIRANJE DUALNOG OBRAZOVANJA	7
VIII. ZAVRŠNOST U DUALNOM OBRAZOVANJU	7
IX. PARTNERSTVO DIONIKA DUALNOG OBRAZOVANJA	7
X. UPIS UČENIKA U DUALNO OBRAZOVANJE	8
XI. DOKUMENTACIJA U DUALNOM OBRAZOVANJU	8

I. UVOD

Program Vlade RH za mandat 2016. – 2020. u dijelu koji se odnosi na *Obrazovni sustav usklađen s potrebama tržišta rada* planira uvođenje dualnog modela strukovnog obrazovanja u kojemu poslodavci postaju partneri obrazovnim institucijama te će hrvatski model dualnog obrazovanja biti prilagođen hrvatskim uvjetima i tradiciji, a uzimajući u obzir sve uspješne primjere dobre prakse.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.) posebnu važnost daje stjecanju znanja i vještina radom (work-based learning), osobito na razinama *srednjoškolskoga strukovnog* i visokoškolskog obrazovanja te u programima obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja odraslih. Strategija navodi i postupno uvođenje modela učenja na radnome mjestu u svim oblicima i vrstama strukovnog obrazovanja, u različitome omjeru ovisno o strukovnoj kvalifikaciji, čime bi se utjecalo na povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja i olakšanje prelaska iz obrazovanja na tržište rada.

Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. – 2020. (2016.) također je prepoznao važnost učenja temeljenog na radu, kao i to da je učenje temeljeno na radu značajno za poboljšanje relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na način da će biti trajno promovirano poslodavcima s ciljem većeg i dugoročnijeg uključivanja u odgojno-obrazovni proces uz osiguravanje dovoljnoga broja mjesta za učenike u gospodarskim subjektima i institucijama.

Vezano uz EU razinu, od lipnja 2015. godine Republika Hrvatska je potpisnica **Zaključaka iz Rige** prema kojima države članice EU-a trebaju postići *pet srednjoročnih rezultata u razdoblju od 2015. do 2020. godine*, imajući u vidu razvoj visokokvalitetnih i za tržište rada relevantnih vještina i kvalifikacija, temeljenih na pristupu ishoda učenja. Jedan od tih rezultata je i promicanje učenja temeljenog na radu u svim oblicima uključivanjem socijalnih partnera, tvrtki, komora i pružatelja usluga strukovnog obrazovanja, kao i poticanjem inovacija i poduzetništva.

II. KARAKTERISTIKE DUALNOG OBRAZOVANJA

Dualno obrazovanje je oblik strukovnog obrazovanja koji kombinira učenje u ustanovi za strukovno obrazovanje, koja može biti i regionalni centar kompetentnosti (u daljnjem tekstu: ustanova za strukovno obrazovanje) i u gospodarskome subjektu odnosno na radnome mjestu.

Naglasak je stavljen na visokokvalitetnu suradnju između obrazovanja i svijeta rada. Kompetencije potrebne svijetu rada učinkovito se stječu poboljšanjem ishoda učenja i standardizacijom obrazovanja.

Važna značajka dualnog obrazovanja je socijalizacija učenika u stvarnome radnom okruženju. Tijekom obrazovanja učenici uče u simuliranim i stvarnim uvjetima poslovnih procesa te im se znatno povećavaju mogućnosti zapošljavanja.

Osnovni cilj ovoga oblika obrazovanja je omogućavanje mladim osobama sveobuhvatno stjecanje potrebnih vještina za obavljanje poslova učinkovito, inovativno, samostalno i u suradnji s drugima te ujedno zadovoljenje potreba svijeta rada i uspješnoga gospodarstva stvaranjem mlade, kvalificirane radne snage.

Glavni motivacijski pokretač za uključivanje gospodarskih subjekata je osposobljavanje budućih zaposlenika na visokoj razini, što se smatra investicijom s dugoročnim povratom.

U ovome modelu obrazovanja učenik se suočava sa stalnim promjenjivim zahtjevima radnog mjesta i raznolikostima društvenih odnosa koji postoje u radnom okruženju. Uz to, učenjem na radnome mjestu učenik doživljava osjećaj uspjeha koji mu pruža poseban izvor motivacije. Na taj način razvija svoju neovisnost i osjećaj odgovornosti, koji su nužni za osiguravanje kvalitete u razvijenom gospodarstvu. Rješavanjem konkretnih zadataka u stvarnim uvjetima rada učenik može dokazati stečeno znanje i vještine, čime učenje na radnome mjestu postaje više od procesa institucionaliziranog i organiziranog učenja.

III. NAČELA DUALNOG OBRAZOVANJA

Dualno obrazovanje provodit će se u skladu sa sljedećim načelima:

1. partnerstvo – osiguravanje i poticanje uključenosti svih dionika s jasnom podjelom obveza i odgovornosti;
2. osiguravanje kvalitete – praćenje svrhovitosti i efikasnosti dualnog obrazovanja s obzirom na potrebe tržišta rada i specifičnost svakoga pojedinog sektora;
3. relevantnost – usklađenost s potrebama tržišta rada i specifičnostima svakoga pojedinog sektora;
4. dostupnost – osiguravanje jednakih uvjeta za pristup dualnom obrazovanju;
5. usmjerenost – na ishode učenja i razvoj kompetencija potrebnih za uspješno uključivanje na tržište rada;
6. prohodnost - mogućnost promjene tijekom obrazovanja, odnosno mogućnost da učenik može tijekom redovitoga strukovnog obrazovanja za određenu strukovnu kvalifikaciju pod određenim uvjetima promijeniti profil i razinu kvalifikacije.

IV. CILJEVI DUALNOG OBRAZOVANJA

Ciljevi dualnog obrazovanja su:

1. stjecanje znanja, vještina te pripadajuće samostalnosti i odgovornosti za ulazak u svijet rada i cjeloživotno učenje;
2. osiguravanje uvjeta za zapošljavanje nakon završetka obrazovanja;
3. doprinos jačanju gospodarstva Republike Hrvatske;
4. razvijanje poduzetnosti, inovativnosti i kreativnosti svakog pojedinca radi njegova budućega profesionalnog razvoja;
5. razvijanje rada u timu i partnerske suradnje;
6. razvijanje svijesti o važnosti rada na siguran način;
7. razvijanje kritičkog razmišljanja poštujući pri tome druga razmišljanja i ideje;
8. razvijanje svijesti i pozitivnoga odnosa prema očuvanju i razvoju materijalne i duhovne baštine;
9. promicanje socijalne pravde i afirmativnoga odnosa prema ranjivim skupinama.

V. SUDIONICI I NJIHOVE ULOGE U DUALNOM OBRAZOVANJU

Sudionici dualnog obrazovanja u odgojno-obrazovnome procesu razvijaju suradnički odnos te aktivno sudjeluju u procesu učenja i poučavanja.

To su:

1. učenik;
2. gospodarski subjekt;
3. ustanova za strukovno obrazovanje.

Učenik

Učenik je aktivan sudionik odgojno-obrazovnoga i radnoga procesa koji:

- stječe ishode učenja predviđene strukovnim kurikulumom za stjecanje kvalifikacije učenjem u ustanovi za strukovno obrazovanje te u radnom okruženju;
- razvija samostalnost, odgovornost, iskustvo i navike za ulazak u svijet rada;
- redovito pohađa sve oblike nastave i samostalno uči, brine se za svoje radno i životno okruženje;
- razvija suradnički odnos prema drugima prihvaćajući različitosti, međusobno poštovanje i razumijevanje;
- postupa sukladno uputama gospodarskoga subjekta i ustanove za strukovno obrazovanje o provedbi učenja temeljenog na radu;
- postupa u skladu s propisima o radu na siguran način;
- sudjeluje u radnome procesu u skladu s mogućnostima i usvojenim kompetencijama.

Gospodarski subjekt

U gospodarskome subjektu izvodi se učenje temeljeno na radu u skladu sa specifičnostima pojedine kvalifikacije i sektora.

Gospodarski subjekt:

- omogućuje ostvarivanje dijela učenja temeljenog na radu sukladno strukovnom kurikulumu za stjecanje kvalifikacije za koju se učenik obrazuje;
- osigurava prostorne i materijalne uvjete za provedbu učenja temeljenog na radu te odgovarajućega radnog mjesta za učenika;
- osigurava stručnu osobu, mentora učenika, koja je u radnome odnosu u gospodarskome subjektu te je osposobljena za poučavanje na radnome mjestu i odgovorna za osiguravanje kvalitete procesa učenja;
- trajno stručno usavršava svoje mentore učenika;
- osigurava učenicima poticajno i sigurno okruženje;
- surađuje s ustanovom za strukovno obrazovanje;
- učeniku redovito isplaćuje ugovorenu mjesečnu naknadu za dio učenja temeljenog na radu koji se provodi u gospodarskome subjektu;

- omogućuje prilagodbu odgojno-obrazovnog procesa za učenike s teškoćama;
- provodi propisane mjere zaštite na radu za vrijeme provedbe učenja temeljenog na radu;
- omogućuje edukaciju i usavršavanje strukovnih nastavnika – razmjenu znanja i novih tehnologija.

Ustanova za strukovno obrazovanje

Ustanova za strukovno obrazovanje:

- omogućuje ostvarivanje dijela ishoda učenja koji se provode u ustanovi za strukovno obrazovanje;
- izrađuje izvedbeni plan i program za ostvarivanje učenja temeljenog na radu u suradnji s gospodarskim subjektom;
- priprema učenika za provedbu učenja temeljenog na radu;
- koordinira suradnju s mentorom učenika u gospodarskome subjektu (pruža pedagošku i metodičku pomoć mentoru, prati provedbu učenja temeljenog na radu u gospodarskome subjektu);
- osigurava prostorne, materijalne i kadrovske uvjete potrebne za postizanje dijela ishoda učenja koji se provode u ustanovi za strukovno obrazovanje;
- primjenjuje suvremene metode poučavanja te koristi nove tehnologije i opremu u odgojno-obrazovnome procesu;
- trajno stručno usavršava svoje nastavnike;
- osigurava učenicima poticajno i sigurno okruženje.

VI. ORGANIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOGA PROCESA

Organizacija odgojno-obrazovnog procesa dualnoga obrazovanja usmjerena je na stvaranje uvjeta za učenje i poučavanje za stjecanje kvalifikacija u ustanovi za strukovno obrazovanje i u gospodarskome subjektu te obuhvaća:

- organizaciju procesa učenja i poučavanja prema predviđenim odgojno-obrazovnim ciklusima;
- osiguravanje uvjeta primjerenih potrebama učinkovitog ostvarivanja procesa učenja i poučavanja;
- organizaciju izvođenja učenja temeljenog na radu na radnome mjestu;
- rad na siguran način;
- strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije kojim se sustavno i kontinuirano usklađuju ciljevi odgojno-obrazovnog procesa s potrebama svijeta rada i gospodarstva;
- omogućavanje nastavka obrazovanja, cjeloživotnog učenja i mobilnosti svim sudionicima u sustavu;
- osiguravanje autonomije u izboru sadržaja, metoda i oblika rada nastavnika i mentora

učenika iz gospodarskog subjekta.

Dualno obrazovanje primjenjuje se za stjecanje kvalifikacija na razinama 4.1 i 4.2 Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, a u skladu s Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje.

Nastava općeobrazovnoga, strukovnoga i izbornoga modula strukovnoga kurikuluma ostvaruje se u ustanovi za strukovno obrazovanje, a organizira se u razrednim odjelima i obrazovnim skupinama sukladno Državnome pedagoškom standardu srednjoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja.

Učenje temeljeno na radu ostvaruje se u ustanovi za strukovno obrazovanje i u gospodarskome subjektu u obrazovnim skupinama ili pojedinačno.

Ukupan godišnji broj sati učenja temeljenog na radu ostvaruje se:

- u prvoj godini obrazovanja većim dijelom u ustanovi za strukovno obrazovanje i to obvezno tijekom prvog polugodišta, a najkasnije do travnja tekuće školske godine;
- u ostalim godinama obrazovanja većim dijelom ili u cjelini u gospodarskome subjektu.

Ustanova za strukovno obrazovanje dužna je ostvariti planirani godišnji broj sati po predmetima, odnosno modulima po modelu koji je najprimjereniji za izvođenje nastave određenoga strukovnog kurikuluma.

VII. FINANCIRANJE DUALNOG OBRAZOVANJA

U dualnom obrazovanju odgovornost i financiranje podijeljeno je između države i gospodarstva uz prihvaćanje zajedničkih interesa.

Učenik u dualnom obrazovanju ostvaruje pravo na ugovorenu mjesečnu naknadu za dio učenja temeljenog na radu koji se provodi u gospodarskome subjektu, koju isplaćuje gospodarski subjekt te druga prava koja proizlaze iz radnoga odnosa.

Učenik koji redovito pohađa ustanovu za strukovno obrazovanje ostvaruje pravo na sufinanciranje, odnosno financiranje troškova prijevoza od ustanove za strukovno obrazovanje do gospodarskoga subjekta u kojemu se izvodi učenje temeljeno na radu, a troškove pokriva država.

VIII. ZAVRŠNOST U DUALNOM OBRAZOVANJU

Srednje obrazovanje učenika u dualnom obrazovanju završava u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje.

Nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja prema dualnome modelu obrazovanja učeniku se izdaje svjedodžba o završnome radu te dodatak svjedodžbi koji sadrži kompetencije stečene obrazovanjem za kvalifikaciju i stečeno radno iskustvo.

IX. PARTNERSTVO DIONIKA DUALNOG OBRAZOVANJA

Partnerstvo ustanove za strukovno obrazovanje i gospodarskoga subjekta očituje se u:

- suradnji u planiranju i izvođenju učenja temeljenog na radu;
- pomoći gospodarskoga subjekta u edukaciji i usavršavanju nastavnika iz ustanove za strukovno obrazovanje;
- pomoći ustanovi za strukovno obrazovanje u edukaciji i usavršavanju mentora učenika iz gospodarskoga subjekta;
- razmjeni novih tehnologija i potrebnog znanja između ustanove za strukovno obrazovanje i gospodarskoga subjekta;
- praćenju i vrednovanju postignuća učenika tijekom učenja temeljenog na radu;
- provođenju ispita kojim učenik stječe svoju završnost.

X. UPIS UČENIKA U DUALNO OBRAZOVANJE

Upis učenika u dualno obrazovanje ovisi o broju gospodarskih subjekata spremnih preuzeti obvezu obrazovanja učenika te o raspoloživome broju mjesta za učenje temeljeno na radu.

Uvjeti za upis učenika u dualno obrazovanje su zdravstvena sposobnost, posebne psihofizičke sposobnosti, prethodno stečena razina kvalifikacije te drugi uvjeti propisani strukovnim kurikulumom.

XI. DOKUMENTACIJA U DUALNOM OBRAZOVANJU

U prvoj godini obrazovanja, najkasnije do kraja prvog polugodišta prvog razreda, za dio učenja temeljenog na radu koji se provodi u gospodarskome subjektu učenik, odnosno njegov roditelj ili skrbnik ako učenik nije punoljetan, gospodarski subjekt te ustanova za strukovno obrazovanje sklapaju ugovor o dualnom obrazovanju koji sadrži propisane sastavnice.

Prije sklapanja ugovora o dualnom obrazovanju ustanova za strukovno obrazovanje priprema učenika za provjeru ključnih i/ili praktičnih vještina i/ili intervju u gospodarskome subjektu.

U ostalim godinama obrazovanja učenik za dio učenja temeljenog na radu koji se provodi u gospodarskome subjektu sklapa ugovor o radu na određeno radno vrijeme s gospodarskim subjektom.

Mapa praktične nastave i vježbi je propisana pedagoška dokumentacija koja nastavniku iz ustanove za strukovno obrazovanje i mentoru učenika iz gospodarskoga subjekta služi za praćenje i vrednovanje postignuća učenika tijekom cjelokupnog učenja temeljenog na radu.

¹ *Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama (Narodne novine, broj 47/2017).*